

TIP TARİHİ

İZMİR'DE YAYINLANAN TIP DERGİLERİNİN
TARİHÇESİ

3. Dergilerin Bilimsel Standart ve Kaliteleri

THE HISTORY OF MEDICAL JOURNALS PUBLISHED IN IZMIR

3. The Scientific Quality and Standarts of the Journals

Eren AKÇİÇEK
Ragıp KAYAR
Hidayet ÇATAL

SUMMARY

Only few of the 14 medical journals published in Izmir have been found uniform (2), to have appropriate references to Index Medicus (1) and to have good year, volume and number correlation (2).

Acceptance rate of papers is above 90 percent for 10 journals. This rate is 100 percent for 5 journals.

There are only 6 (% 43) journals in which the number of peer-reviewers outnumbers the in-home reviewers. 35.8 percent of 724 published papers are from outside the institution and 13 percent of papers are from outside the city.

Almost any of the journals –with only one exception– do not publish an editorial comment, letter and opposite opinion (secondary discussion).

These results have shown that there are not mostly scientific standarts and quality control in the periodicals published in Izmir.

(Key Words: Evaluation, Level, Science)

ÖZET

İzmir'de yayınlanmakta olan 14 derginin pek azının makale düzeni tektip, kaynakları İndeks Medikus'a uygun ve yıl-volüm-sayfa ilişkisi doğru bulunmuştur (sırasıyla 2, 1 ve 2 dergi).

Dergilerin 10'unda makale kabul oranı % 90'ın üstündedir. Beş dergide bu oran % 100'dür. Dış incelemecilerin iç incelemecilerden sayıca üstün olduğu dergi sayısı yalnızca 6'dır. Dergilerdeki makalelerin % 35.8'i kurum dışından, yalnızca % 13'ü İzmir dışından gönderilmiş çalışmalardır.

Dergilerin bir istisna dışında 13'ünün editöryel yorum, mektup ve ek tartışma yayınlamadıkları gözlenmiştir.

Bu sonuçlar İzmir'deki tıp dergilerinde henüz bilimsel yayın standartları ve objektif kalite denetiminin yaygınlaşmadığını düşündürmektedir.

(Anahtar Sözcükler: Bilim, Değerlendirme, Denetim, Düzey)

Gastroenteroloji Kliniği (Uz. Dr. E Akçiçek)

Ege Tıp Fak. 35100 Bornova - İZMİR

1. Genel Cerrahi Kliniği SSK Tepecik Hastanesi 35120 - İZMİR

(Doç. Dr. R Kayar, Kli. Şefi, Dp. Dr. H Çatal)

Yazışma : Dr. R Kayar

Bilindiği gibi yıllardır ülkemizde hekimlerin literatürü yeterince izlemedikleri eleştirilir. Hekimler de kendilerini olanaksızlıkları (ekonomik, yabancı dil bilme-me) ve zaman darlığı ile savunsalar da gayet ucuz olan kendi dillerindeki dergileri niçin izlemedikleri çok sağlıklı olarak ortaya konmuş değildir. Üstelik yerli yazarların dahi çalışmalarında yerli dergileri izlemedikleri -kaynaklarında yerli çalışmalara ender olarak yer verdikleri için- anlaşılmaktadır.

Bu durumun çok değişik boyuttaki etkileri (Türk Tıp İndeksi olmayışı en sık neden olarak gösterilir) arasında; sunulan bilimsel materyalin kalite ve standardının ne derece rol oynadığı ilgimizi çekmiştir. Üstelik bazı çevrelerin de yerli çalışmaların kalite ve inanılabilirliği konusunda ciddi (belki biraz önyargılı) kuşkuları bulunmaktadır.

Okuyucu ve yerli araştırmacıyı, yerli dergileri izlemekle suçlayabilmek için önce yeterli kalite ve düzeyde bilgi sunup sunulmadığından emin olmak gerekir.

Bu düşüncelerle yalnızca ilimizde -diğer dergilere erişme sorunu nedeniyle- çıkmakta olan 14 tıp dergisi bilimsel kalite ve standartlar bakımından değerlendirilmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM

İzmir'de halen yayınlanmakta olan Tıp Dergilerinin tarihçe, teknik özellik ve olanakları çalışmamızın 2. bölümünde (SSK Tepecik Hastanesi Dergisi 1992; 2 (2): 178-86) geniş bir şekilde incelenmiş bulunmaktadır.

Bu bölümde ise İzmir'de yayınlanmakta olan 14 Tıp Dergisinin editörlerine gönderilen ikinci bir anket formundaki (Tablo-1) yanıtlar ve 1991 ve/veya 1992 yıllarında bu dergilerin basılmış olan tüm sayılar (bazı dergiler, bazı sayılarını henüz basmamıştır) incelenmektedir. Basılmış sayıların incelenmesinde gözetilen noktalar Tablo-2'de verilmektedir.

Gerek anket sorularının oluşturulmasında gerekse basılmış eserlerin değerlendirilmesinde dikkate alınacak standart kri-

TABLO -1: Editörlerce Doldurtulan Anket Soruları:

- 1- Yayın Kurulunuzda;
  - a) başvuran her konudaki çalışma için yeterli branş uzmanı var mıdır?
  - b) Kurumunuz dışında branş uzmanı var mıdır, sayıları?
- 2- Son iki yılda bilimsel gerekçeyle reddedilen makale sayısı?
- 3- Kurum dışı uzmanlara danışıyor musunuz?
- 4- Otoritelere yazı ısmarlar mısınız?
- 5- Editöryel yorum yayınladınız mı?
- 6- Son 2 yılda yayınladığınız bilimsel mektup sayısı?
- 7- Karşıt görüş (Tartışma) yayınladınız mı?

terlerin belirlenmesinde başvuru kaynağı olmadığı için problem doğmuştur. Yazarlar tarafından bu kriterler oluşturulurken varolabilecek birçok kriter arasından en objektif ve pratik yararı olanların seçilmesine gayret edilmiştir.

SONUÇ VE BULGULAR

A - Baskı Tarihi:

4 dergi dışında (NBD, İÇHTB, UED, SSKTHD) bildirilmediğinden baskı gecikmelerini belirlemek ve derginin düzenli çıkışı hakkında bir kanaat edinmek olanaksızdır.

B- Yanlış düzeltme, dizgi, baskı hatası:

Ciddi bir baskı ve dizgi hatası saptanmamıştır. Yanlış düzeltme (aynı veya sonraki sayıda) yalnızca 3 dergide (MJEU, SHD, SSKTHD) görülmüştür.

C- Yıl/Volüm/Sayı/Sayfa ilişkileri (TABLO-4):

- a) İçindekiler bölümünde yer almadığı 5 dergi
- b) Makale başlığında yer almadığı 1 dergi
- c) Cildinin sırt kısmında yer almadığı 10 dergi vardır.

D- Tektiplilik (üniformite):

14 dergiden yalnızca 2'si (DETFD ve SSKTHD) tek düzende basılmış, geri kalan-

TABLO-2: Derginin içerik ve bilimsel kalite ve Denetimlerini değerlendirirken dikkate alınan kriterler:

A) Baskı Standartları :

- 1- Baskı tarihi (bildirme ve sayı ile uyumu)
- 2- Tek tiplilik (üniformite)
- 3- Dizgi hatası (rasgele 2 sayfadaki hata sayısı)
- 4- Baskı hatası (yazının bölüm ve bağlantılarındaki hatalar)
- 5- Yanlış düzeltme (bir sonraki veya aynı sayıda)
- 6- Yıl/Volüm/Sayı/Sayfa ilişkileri :
  - a- Sayfa numaralaması
  - b- Belirtilmiş yer :
    - i - İçindekiler
    - ii- Cilt sırtı (raf görünümü)
    - iii- Makale başlık sayfası

B) Bilimsel Kalite Standardı :

- 1- Editöryel Yorum sayısı
- 2- Bilimsel mektup ve yanıt sayısı
- 3- Karşıt görüş (Tartışma) yayınlama
- 4- Kurum dışı danışma oranı (objektivite)
- 5- Bilimsel gerekçeyle reddedilen makale oranı
- 6- Makaledeki kaynaklar
  - a- İndeks Medikus'a uygunluk
  - b- Kendi kurallarına uygunluk
- c- Ulaşılmayan kaynakların (tebliğ, tez, kişisel görüşme..) eliminasyonu
- 7- Çeviri yayınlama (Orijinallık)

C) Okurla İletişim Standartları :

- 1- Kurum dışından ve bölge dışından gönderilen makale sayısı (coğrafi yaygınlık)
- 2- İsmarlama yazılara yer verme
- 3- Konu-yazar indeksi (yıllık ve toplu)
- 4- Yeni çıkan kitap ve dergilerin duyurulması
- 5- Bilimsel toplantı ve haberler
- 6- Literatürden seçmeler (çeviri)
- 7- Abone formu

larda az veya çok farklılıklar görülmüştür (TABLO-5). Örneğin Gereç ve Yöntem yerine bazen Materyal ve Metod, bazen sadece Metotlar ... denmesi gibi.

E- Kaynakların düzeni (TABLO-5) :

14 dergiden yalnızca 3'ünün (DETFD, İGH, SSKTHD) İndeks Medikus kural-

TABLO-3: İzmir'de Yayınlanan Dergilerin İsim Kısaltmaları

Dergi	Kısaltma
Ege Tıp Dergisi	ETD
ASS İzmir Devlet Hastanesi Tıp Dergisi	IDHTD
Spor Hekimliği Dergisi	SPHD
Türk Parazitoloji Dergisi	TPD
9 Eylül Üniv. Tıp. Fak. Dergisi	DETFD
Nörolojik Bilimler Dergisi	NBD
İzmir Çocuk Hastanesi Tıp Bülteni	İÇHTB
İzmir Göğüs Hastanesi Dergisi	İGH
İnfeksiyon Dergisi	ID
Sağlık Hastanesi Dergisi	SHD
Turkish Journal of Spinal Surgery	TJSS
Medical Journal of Ege University	MJEU
Ulusal Endokrin Dergisi	UED
SSK Tepecik Hastanesi Dergisi	SSKTHD

larını benimsediği görülmüştür. Bu 3 dergiden ise yalnızca birinin (SSKTHD) bu kuralı uygulayabildiği, diğerlerinin uygulayamadığı görülmüştür. İndeks Medikus'a uymayan 11 dergiden ise yalnızca 3'ü koyduğu kuralları uygulamış, diğerleri bunu başaramamıştır.

TABLO-4: Yıl/Volüm/Sayı/Sayfa ilişkileri ve Belirtilmiş Yerler

Dergi	Düzenli	İçindekil.	Makale Cilt Başlığı.	Cilt Sirtında
ETD	+	+	+	+
IDHTD	+	-	+	+
SPHD *	+	+	+	-
TPD	-	+	+	-
DETFD	-	-	+	-
NBD	+	+	+	-
İÇHTD	-	-	+	+
İGH	+	-	+	-
ID	+	+	+	-
SHD	-	+	+	- (*)
TJSS	-	-	-	-
MJEU	-	+	+	-
UED	+	+	+	-
SSKTHD	+	+	+	+

(*) Cilt sırtı olmayan ince bir dergidir.

Tez, tebliğ ve kişisel görüşme gibi rutin ulaşılabilen kaynakların kaynaklarda yer verilmemesi gerekirken bu kurala yalnızca 3 derginin (İD, MJEU, SSKTHD) uyduğu saptanmıştır.

F- Konu-Yazar İndeksi:

Dergilerin 9'u yıllık indeks hazırlamakta iken, 5 yılı aşan 10 dergiden yalnızca 2'si

TABLO - 5: Tektiplilik (üniformite) ve Kaynakların Belirtilmesindeki Standardizasyon

Dergi	Tektip	KAYNAKLAR			
		Kurallara Uygunluk IM	Kendine Uyum Kayn.	Ulaşılmaz Kayn. Yok	Yıllık Konu-Yazar İndeksi
ETD	-	-	+	-	+
IDHTD	-	-	-	-	+
SPHD	-	-	-	-	+
TPD	-	-	-	-	-
DETFD	+	+	-	-	-
NBD	-	-	-	-	+
İÇHTD	-	-	-	-	-
İGHHD	-	+	-	+	-
ID	-	-	+	-	+
SHD	-	-	-	-	+
TJSS	-	-	-	-	-
MJEU	-	-	+	+	+
UED	-	-	-	-	+
SSKTHD+	+	+	+	+	+

toplu indeks başmış (1, 2) ancak (1962-71) ve (1963-72) yıllarını kapsayan bu indeksleri sonraki yıllara ait toplu indeksler izlememiştir.

3 editör bu konuda hazırlık yapıldığını (İDHD, NBD, SHD) bildirmiştir.

G- Dergilerde Editöryel Yorum, Mektup-Yanıt, Tartışma Yayınlama

Tarafımızdan yapılan incelemede 14 derginin 13'ünde üst otorite görüşünü temsil eden bir editöryel yorum, karşıt görüşleri yansıtan bir mektup-yanıt veya tartışma yayınlanmamıştır.

Anket sorularına verilen yanıtlarda ise 3 dergi editörü (DETFD, NBD, İÇHTB) Editöryel Yorum ve Tartışma yayınladıklarını belirtmişlerdir. Bir editör (NBD) mektup yayınladığını bildirmiştir.

SSKTHD'de ise 1991 yılında 1 mektup ve 1 yanıt olmak üzere 2 yazıya ve 1992 yılında ise 6 mektup 3 yanıt, 2 editöryel yorum ve 3 tartışma olmak üzere 14 yazıya yer verilmiştir (TABLO-8).

H- Editörün beyanına dayanan red oranı:

Red oranı % 10'un üstünde olanlar yalnızca 5 dergi vardır (TJSS, SSKTHD

TABLO-6: Kurum Dergilerinde Danışman Dağılımı, Red Oranı

	Danışmanlar			
	Dış	İç	D/İ oranı	R O %
ETD	2	7	0.29	5
IDHTD	13	11	1.18	6
DETFD	+?	7	-?	13
İÇHTD	3	17	0.43	17
İGHHD	0	13	0	7
MJEU	0	6	0	0
SSKTHD	31	8	3.88	23

D/İ = Dış/İç R O = Red Oranı

İÇHTB, DETFD). Diğerlerinin kabul oranı % 93-100 civarındadır. 5 dergide, red oranı sıfırdır (TABLO-6 ve 7).

TABLO-7: Branş Dergilerinde Danışman Dağılımı ve Red Oranı

	Danışmanlar			
	Dış	İç	D/İ oranı	R O %
SPHD	0	7	0	0
TPD	0	5	0	0
NBD	30	17	1.76	14
ID	43	12	3.58	0
SHD(*)	3	2	1.5	0
TJSS	6	7	0.86	30
UED	12	10	1.2	0

(*) Sabit hekim kadrosu olmadığı için kurum dergisi kabul edilmedi.

I- Kurum İçi / Dışı Danışman Sayıları:

Bu, iki bölümde değerlendirilmiştir:

1) Kurumların çıkardığı dergiler (TABLO-6). 2) Kurum dışı kaynakların çıkardığı dergiler (TABLO-7).

Kurum dergilerinin genellikle kurum içi danışmanların üstünlüğü (7'sinden 4'ünde) vardır.

Değerlendirilmenin objektivitesi bakımından dış danışmanların üstünlüğünün önemi büyüktür. Bu üstünlük yalnızca bir dergide belirgindir (SSKTHD 8 iç 31 dış danışman).

Bir dergideki yazıların değerlendirilmesinde tarafsızlık (objektivite) için yazıların en az yarısının (% 50) kurumla

TABLO - 8: Yayınlanmış Makale Sayılarının Coğrafi Dağılımı

	1991			1992		
	TMS	KD	ID	TMS	KD	ID
ETD	157	39 (24.8)	19 (12.1)	70	12 (17.1)	6 (8.6)
İDHTD	115	51 (44.3)	10 (8.7)	106	49 (46.2)	13 (12.3)
DETFD	-	-	-	45	1 (2.2)	0
İÇHTB	33	19 (57.6)	5 (15.1)	-	-	-
İGHĐ	-	-	-	28	8 (28.6)	3 (10.7)
MJEU	67	11 (16.4)	7 (10.4)	-	-	-
SSKTHD	45	21 (46.7)	6 (13.3)	58	40 (69)	18 (31)
TOPLAM	417	141 (33.8)	47 (11.3)	307	110 (35.8)	40 (13)

TMS= Toplam Makale Sayısı   KD= Kurum Dışı   ID= İzmir Dışı

TABLO - 9: SSK TEPECİK HASTANESİ DERGİSİ'nin İki Yıllık Yayın Analizi

Sayı	1991				1992				GT
	1	1	3	T	1	2	3	T	
İY	2	1	1	4	2	3	3	8	12
DÇ	1	1	0	2	0	0	2	2	4
KA	4	6	7	17	8	8	7	23	40
OS	4	9	5	18	6	4	5	15	33
EY	0	0	0	0	0	2	0	2	2
Mektup	0	1	0	1	2	1	4	7	8
Yanıt	0	1	0	1	2	0	2	4	5
Tartışma	0	0	0	0	0	0	3	3	3
Tıp Tarihi	1	0	0	1	1	2	1	4	5
Tanı Ne	2	0	0	2	0	0	0	0	2
Kitap Tan.	1	2	3	6	2	1	5	8	14

İY= İnceleme yazısı   DÇ= Deneysel çalışma   KA= Klinik araştırma   OS= Olgu sunumu
EY= Editöryel yorum   T = Toplam   GT = Genel Toplam

ilişkisi olmayan dış incelemeci/danışmanlarca değerlendirilmiş olması gerekir. Bu ise

1 : 1 = 1 oranı verir. Bu oranı kurum değerlerinden yalnızca iki dergi (İDHM ve SSKTHD) tutturabilmiştir.

Branş derneklerinin (NBD, UED, TPD, İD gibi) çıkarmış olduğu dergilerde ise objektiviteyi değerlendirmek güçleşmektedir. Bu gibi dergilerde Editör ve Yayın kurulundaki isimler çeşitli kurum ve kesimlerde yer alırlar ve bu mekanizmanın ne ölçüde tarafsız yürüdüğünü kestirmek güçleşmektedir. Belki bu grup dergilerde objektivite değerlendirmesinde mektup ve ek tartışma gibi karşıt görüşlerin yer verilme oranlarının önemi artmalıdır.

J- Derginin İsmarlama Yazı Oranı:

Bunu objektif değerlendirmek mümkün olmadığı için anket sorularına alınan yanıtlar dikkate alınmıştır. Yalnızca 5 dergi (NBD, SHD, İÇHTB, UED, SSKTHD) otoriteye yazı ısmarladığını ve yayınladığını, diğer 9 dergi editörü ise hiç yazı ısmarlamadığını bildirmiştir.

K- Çeviri Yayınlama:

6 dergi (İDHTD, SPHD, TPD, NBD, İD, SHD) çevirilere yer vermektedir. Orijinalite prensibini çiğnemeyen 8 dergi vardır.

L- Yayınlanan Makalelerin Coğrafi Dağılımı:

Bir kurum dergisinin ulaştığı, okunduğu ve olumlu bir yankı uyandırdığının bir göstergesi de kurum dışındaki yazarlara ait makalelerin bütün içindeki oranıdır. Yayınlanmış makalelerin coğrafi dağılımı ise o derginin coğrafi yaygınlığının bir göstergesi olarak alınabilir.

Branş dergileri genelde zaten çok merkezli otoritelerce kurulmuş ve yürütülmekte olduklarından coğrafi yaygınlık bakımından kurum dergileri ile değil kendi gruplarındaki diğer dergilerle kıyaslanmalıdırlar. Bir branş dergisi olan NBD'nin İzmir dışı makale oranı % 26 olarak bildirilmiştir (6).

Bu görüşler doğrultusunda İzmir'de yayınlanan 7 kurum dergisinin 1991 ve 1992 yılında basılmış olan sayılarını inceleyerek

kurum mensubu olan ve olmayan yazarların makale sayıları ile İzmir dışındaki kurumlara ait makale sayılarını belirledik (TABLO-8).

Yine 1992 yılında 2 yaşını dolduran dergimiz sayı ve oran bakımından İzmir dışındaki yazarların yazılarına en çok yer ayıran dergi konumuna ulaşmış bulunmaktadır.

Dergimizin yayın analizinde ise bu konuma gelişimizin nedenlerini açıklayacak çok olumlu göstergeler vardır: yalnızca ilk iki yıl içinde 8 mektup, 5 yanıt, 3 ek tartışma, 2 editöryel yorum yayınlanmış olması çok renkli bir tartışma ortamını yansıtmaktadır. Ayrıca 13 yeni kitap tanıtımı da okuyucuya güncel bilgi aktarımı sorumluluğuna bir örnek olarak alınabilir.

M- Okuyucu-Dergi Yönetimi İletişimi:

Yaptığımız incelemede dergilerin yeni çıkan kitap ve dergi, bilimsel toplantıların (kongre, sempozyum, seminer, kurs) ve anma-onur yazıları, haberler gibi güncel bilgilerin genellikle aktarılmadığını saptadık. Yalnızca 2 derginin (Türk P D. SPHD) kitap ve bilimsel toplantı duyurusu yaptıkları öğrenildi. Hiçbir dergide -SSKTHD hariç- abone formunun bulunmadığı izlendi. SSKTHD ise düzenli olarak her sayıda yeni çıkan kitap ve dergileri, yapılacak kongre ve toplantıları bildirmekte, anma ve onur yazıları ile haberler yayınlamakta, abone formu sunmaktadır.

TARTIŞMA

Derginin bilimsel yayın standart ve kalitesi iki bölüme ayrılarak tartışılacak, üçüncü bölümde ise okuyucu ile iletişim üzerinde durulacaktır.

A) Dergilerde Bilimsel Yayın Standartlarının Düzeyi:

Makale bölümlerinde (Özet, Summary, Giriş, Gereç ve Yöntem, Sonuç ve Bulgular, Tartışma, Kaynaklar gibi bölümlerin sıra, isim bakımından tektipliliği) 14 derginin yalnızca ikisinin (DETFD, SSKTHD) tektiplilik (üniformente) prensibine uymakta olduğu

saptanmıştır.

Yine yalnızca 1 dergide (SSKTHD) makalelerinin kaynakları İndeks Medikus'a uyumlu ve düzenli olarak basılmaktadır (% 7.1). Hayran ve ark. 72 yerli dergide kaynakları İndeks Medikus'a uygun olanların sadece % 13.9 olduğunu bildirmektedir (3). Ulaşılamayan kaynak basmama prensibini ise yalnızca 3 dergi uygulamaktadır.

Görüldüğü gibi İzmir'deki dergilerimizin hemen tümü -birkaç istisna dışında- bilimsel yayın standartlarına yeterli özeni göstermemektedirler.

B) Yayınlanan Makalelerin Seçiminde Objektivite:

Kurum dışı danışmanların/kurum içi danışmanlara oranı, kurum dışından yazı kabul oranı, makale red oranı, mektup, ek tartışma ve editöryel yorum gibi karşıt görüşlere yer verme bilimsel objektiviteyi yansıtan kriterler olarak ele alınmıştır. Değerlendirmelerde kurum dergilerinin genellikle içe dönük değerlendirme yapmakta oluşları, kurum dışından yazı başvuru oranlarının hayli düşük düzeyde seyretmesi ile paralel gitmektedir.

Red oranlarının dergilerin 2/3'sinde % 10'un altında oluşu o dergilerde yayın seçiminde ciddi "kriterler" konmadığını telkin etmektedir.

Mektup, editöryel yorum ve ek tartışma gibi karşıt görüşlerin istisnai bir dergi dışında (SSKTHD) hiçbir dergide yer almadığını saptamış olmamız da çok ilginçtir. Kartoğlu ve arkadaşları da 63 yerli dergide yaptıkları incelemede 3893 yayından 39'unun mektup (% 1) olduğunu belirtmektedirler (4). İncelediğimiz dergilerde ki 724 bilimsel yayından yalnızca 8'i (tümü SSKTHD'dedir) mektuptur (% 1.1). Aynı şekilde Özsoylu, 116 yerli tıp dergisi incelemiş ve mektupların çok az olduğunu vurgulamıştır (5). Urzan ve arkadaşları bir dergide yayınlanmış 329 jinekolojik makaleden yalnızca 9'unun (% 2.7) eleştiri ve yanıt aldığını belirtmektedir (7).

Mektupların bazı yabancı dergilerde (Lancet) yayınların % 50 sine kadar

ulaşabildiğine dikkatleri çekmek isteriz.

C) Okuyucu ile iletişim:

Dergilerin hemen tamamının -neredeyse istisnai birkaç dergi dışında- okuyucuya yeni çıkan kitap ve dergi ile bilimsel toplantı duyuruları gibi güncel bilgileri sunmadığı dikkati çekmektedir. Bu durum dergilerin aldıkları mektup sayısı ile adeta bir paralellik içindedir.

Yalnızca iki yıllık bir dergi olan SSKTHD'nin yayın analizine bakıldığında ise; tektipliliğe ve kaynaktan indeks Medikus'a uygunluğun sağlandığı, kurum dışı danışman oranı en yüksek dergi oluşu, buna paralel olarak kurum dışı ve İzmir dışı yayınlara en yüksek oranda yer verdiği görülmektedir. Derginin mektup, editöryel yorum ve ek tartışma yayınlayan tek dergi oluşu, yayın standartlarına gösterdiği titizlik kadar okuyucu ile iletişimi artıran kitap tanıtımı, toplantı ve diğer haberleri yayınlamakta gösterdiği çabanın bir ürünü olsa gerekir.

Bu çalışma Tıp dergilerimizin genelde okunmak değil ünvan ve kadro sınavları için hazırlanmış çalışmaların basılması için çıkarıldıklarını gözler önüne sermektedir. Bu dergilerin çoğundaki red oranlarının (% 10'un altında) ve dış incelemecilerin oranlarının düşüklüğü (% 50'nin altında) makale kabulünün objektif denetiminde ciddi kuşkular uyandırmaktadır.

Ayrıca incelenen dergilerde gerek yazarlar, gerekse editörler ve yayın kurulu üyelerinin okuyucu beklentilerini ve çokselsliliği yeterince dikkate almadıkları izlenimi uyandırmaktadır. Nitekim dergilerin büyük çoğunluğu kendi iç yapılarındaki yazarların çalışmalarını yayınlara hale gelmiştir (TABLO-8).

Bilimsel araştırmaların en önemli safhası ve ürünü olan bilimsel makalenin uluslararası standartlara uygun bir şekilde okuyucuya erişmesinin sağlanması kadar güncel bilgi ve haberlerin de aynı ciddiyet ve özenle aktarılması bilimsel yayıncılığın en önemli görevlerinden biri olmalıdır. Ancak bunlardan sonra okuyucunun ve araştırma-

çılarının yerli kaynakları yeterli izlemedikleri konusunda olumsuz eleştiri getirilebilir. Yazarı, okuyucuyu ve bilimsel yayıncılığı teşvik edici genel önlemler ise ülkenin bilimsel politika ve olanakları çerçevesi içinde kalmaktadır. Ancak bu çerçevedeki sorunlara rağmen ülkemizde varolan çok sayıda değerli araştırmacılardan oluşan potansiyele işlerlik kazandırmak koşuluyla "Editöryel Yaklaşım Kalitesinin" yazar ve okuyucuyu tatmin ve yönlendirme konusunda daha olumlu etkileyeceğine dikkatleri çekmek isteriz.

TEŞEKKÜR

Anketimizi yanıtlayarak çalışmamız verilerinin önemli bir bölümünü oluşturan Sayın Editörler Prof. Dr. Emel Tümbay, Prof. Dr. Savaş Kültür, Prof. Dr. Necati Akgün, Prof. Dr. Mehmet Ali Özcel, Prof. Dr. Berrin Acar, Prof. Dr. Kamuran Kumral, Doç. Dr. Erol Mir, Op. Dr. Oktay Başok, Orhan Adalı, Prof. Dr. Emin Alıcı ve Prof. Dr. Candeğer Yılmaz'a, ayrıca yakın ilgi ve desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. Ramazan İnci, Doç. Dr. Nezih Oktar, Doç. Dr. Meral Akın'a teşekkürlerimizi sunarız.

Bu yazının birinci ve ikinci bölümler:

I. Yayınlanması sona ermiş dergiler. SSK Tepecik Hast Derg 1992; 2(1) : 81-4.

II. Yayınlanmakta olan dergilerin teknik özellik ve olarıkları. SSK Tepecik Hast Derg 1992; 2(2) : 178-86.

KAYNAKLAR

1. Günhan C. *Izmir Devlet Hastanesi Mecmuası. 10 Yıllık Fihrist (1963-72)*. İzmir. Karınca Matb. 1973.
2. Bayat AH, Özgüven Ö. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası Birinci 10 yıl Fihristi (1962-71)*. İzmir, Ege Üniv Matb, 1977.
3. Hayran O, Kayhan M. Yerli ve Yabancı Tıp Dergileri. *Sağlık ve Toplum* 1990; (4) : 61-3.
4. Kartoğlu Ü, Hoşgeçin K. *Türkiye'de Tıbbi Dergiler Sağlık ve Toplum* 1990; 53) : 38-40.
5. Özsoylu S. *Türkiye'de Tıp Dergileri. Tıp Alanında Bilimsel Yayınlar Sempozyumu 30.9.1991 İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi TÜBİTAK Tıbbi Araştırma Grubu, Ankara 1992: 67-70.*
6. Oktar N. *Nörolojik Bilimler Dergisinin İlk Altı Yılı. Nör Bil Derg* 1990; 7 (1-2): 1-2.
7. Uran B, Erler A. *Karaman AŞ. Kadın Doğum Dergisinin ilk 6 yılında yayınlanan 329 makalenin incelenmesi. Kadın Doğum Derg (Medikal)* 1992; 8 (2) : 71-5.